

Rozhovor s J. S. Karmapou Thaje Dordžem

Nové Dillí, 25. prosince 2003

„Tilopův institut bude místo, kde se bude vzdělávat mnoho překladatelů školy Karma Kagjü.“
Karmapa Thaje Dordže

Prvního prosince Karmapa Thaje Dordže získal postavení vidjádahary neboli nejvyššího tantrického mistra, když dokončil svá studia súter a tanter a obdržel všechny hlavní iniciace a zmocnění školy Kagjü. Tento významný mezník v Karmapově životě se slavil v Karmapově institutu v novém Dillí.

Při této příležitosti Gjalwa Karmapa poskytl rozhovor, ve kterém hovořil obecně o svých budoucích plánech a aktivitách pro linii Karma Kagjü v Indii a zvláště o svých plánech týkajících se nového projektu Tilopova institutu.

Vzdělávání v šedře (buddhistické univerzitě) zahrnuje intenzivní devítiletý studijní program, po kterém je možno získat titul mladšího *khenpa*. Studium na Dewakaru v Kalimpongu se například skládá z šestiletého studia súter a dalšího tříletého studia tanter a také buddhistické filozofie, teorie vědomí a umění debatovat.

Co je účelem takových dlouhodobých studií? Jakou kvalifikaci získá student po dokončení šedry?

Musí studovat tak mnoho především proto, že v současné době je dharmu populární nejen v Indii a Tibetu, ale na celém světě. Takže o dharmu se zajímá hodně lidí a existuje hodně center. Myslím, že v budoucnu bude po celém světě hodně klášterů. Proto potřebujeme hodně *khenpů*, také aby uváděli a učili dharmu.

Tilopův institut má – kromě výuky obecných buddhistických předmětů – ještě další záměr, totiž vzdělávat překladatele specializované na buddhismus. Důležitou součástí vzdělání je proto získat znalosti sanskrtu, tibetštiny a angličtiny.

Gjalwo Karmapo, mohl byste nám říct něco o svých plánech týkajících se této školy?

Ve skutečnosti institut v Tilokpuru je víceméně podobný institutu v Kalimpongu. Místo, kde budou mladí mniši od 12 let výše studovat po delší dobu, potom studium ukončí a dosáhnou hodnosti *khenpa*.

Ale co je samozřejmě na Tilopově institutu speciální, je to, že je zaměřen zejména na vzdělávání velice specializovaných překladatelů. V současné době nemáme, doposud nemáme mnoho textů přeložených do různých jazyků. Například rituály a také učení dharmy by se v budoucnu mohly přeložit. Nemáme je přeložené zvláště ve školách Karma Kagjü. To je, myslím, hlavní důvod, že Tilopův institut bude místem, kde se bude připravovat hodně překladatelů.

Je klášter Tilopova institutu určen k tomu, aby vzdělával jenom mladé mnichy, nebo to bude trvalé sídlo pro prvních 40 mnichů, pokud se rozhodnou přijmout vysvěcení. Jaký bude další osud těchto mnichů v klášteře?

Bude to v určitém smyslu škola, ale zároveň klášter. Takže jakmile absolvují, jakmile se

stanou mladými khenpy, pak se samozřejmě mohou sami stát učiteli v institutu, a potom některé učitele možná pošleme učit na různé instituty.

Studenti buddhistických škol v Indii nosí mnišská roucha. Přijímají studenti vysvěcení, aby studovali?

Jsou vysvěcováni proto, že chtějí celý svůj život věnovat aktivitám dharmy. Ovšem v Tibetu to byla taková tradice, že se děti posílaly do klášterů velmi brzy, v pěti nebo šesti letech, nebo dokonce sotva začaly chodit. Ale myslím si, že správné by bylo počkat, až je jim tak 14 nebo 15, kdy jsou schopni opravdu myslet a kdy se mohou rozhodnout, zda chtějí být vysvěceni, nebo ne. Tak by to bylo lepší.

Je možné, aby ve škole dharmy studoval také laik?

Ano, je to možné. Dharma není jenom speciálně pro mnichy a mnišky, je pro všechny, pro každého jednotlivého člověka. Každý může praktikovat, jakýmkoli způsobem chce. V Tibetu v dřívějších dobách to bylo hodně založeno na přijetí mnišské slibu. Myslím, že důvodem bylo, aby tak mohli mít více času. Byli určitým způsobem osvobozeni od normálního života a jeho nároků. V „běžném životě“ se – ve srovnání s pobytem v klášteře – mohly objevovat překážky, jako je nedostatek času, potřeba udělat více práce a podobně. Tedy aby měli více času věnovat svůj život rozvíjení aktivit dharmy a aby také sami dharmu praktikovali, bylo snadnější žít jako mniši. Ale člověk to samozřejmě může dělat, i pokud je laik. Bude to jenom určitým způsobem o trochu obtížnější, protože bude mít více práce.

Budou tedy v budoucnosti také šedry pro laiky?

Myslím, že pro laiky to nebude asi zrovna takto. Mělo by to být něco jiného, něco jako KIBI (Karmapa International Buddhist Institute: Karmapův mezinárodní buddhistický institut).

Buddhistické školy v Indii jsou určeny pro muže. Nenajdou se ženy, které by měly zájem věnovat se takovému studiu?

Na světě existuje hodně různých náboženství, že ano? Ale buddhismus vlastně není náboženství v pravém slova smyslu. Podle mého názoru buddhismus je hlavně metoda. Jenom metoda nebo cesta jak rozvíjet lepší návyky chování. Tak bych to řekl. Proto Buddha byl prvním učitelem, který učil něco, co bylo jak pro muže, tak i pro ženy. V té době byla jeho učení pro všechny; všichni měli poznat, že neexistují žádné hierarchie a podobné věci. Prostě pro všechny. Tehdy pro rozlišování existoval systém kast a v rámci toho systému měly ženy nižší postavení. Buddha učil dharmu, aby si byli všichni rovni. Ale dokonce i potom v Indii a také v Tibetu, kde se buddhismus rozšířil, přetrvával stejný způsob života nebo stejné tradice. Myslím, že dnes je názor, že všichni jsou si rovni, že každý má tentýž potenciál, že každý může dělat cokoli, mnohem obvyklejší. Myslím si, že je to velmi dobrý způsob prožívání věcí, lepší způsob života. Na tomto základě pak bude dharma ještě lepším nástrojem, aby to prokázala. Mým cílem, také v budoucnosti, je vybudovat více institutů a míst a center pro odosobnění jak pro mnichy, tak pro mnišky. Neexistuje tedy žádný rozdíl.

Jakou úlohu hrají kláštery v Indii pro zachování dharmy obecně, a zejména pro linii Karma Kagjü?

Všechny různé školy tibetského buddhismu, jako Sakja, Ňingma či Kagjü, mají své vlastní

způsoby rituálů a praxe ze svých vlastních zdrojů. Právě teď nemáme v Indii něco jako „hlavní stan“, ale jakmile jej budeme mít, budeme znovu pokračovat se všemi rituály, které jsme dělali, například Gjalwa Gjamcho, Phagmo, Khorlo Demčhog, ten druh púdži, který jsme v minulosti dělali každý rok. Tento program bude pokračovat. Navíc samozřejmě můžeme otevřít *dubdru* (centrum pro praxi). *Dubdra* je pro nás jistě nesmírně důležitá. Je tomu tak proto, že hodně učení školy Kagjü je založeno hlavně na meditaci a realizaci na základě meditace. V Indii tedy bude hodně center pro odosobnění.

Když hovoříte o centrech pro odosobnění „dubdra“, máte na mysli tříleté odosobnění, nebo existuje také krátké odosobnění?

Budeme klást důraz hlavně na tříleté odosobnění. Protože mniši mají všechn potřebný čas, jakmile nastoupí na odosobnění, mohou zůstat velice dlouhou dobu.

A mělo by podle vašeho názoru odosobnění následovat po šedře?

Ano, to by bylo nejlepší.

Mohl byste nám říct něco o vzdělávání mladých mnichů v klášteře, o různých meditačních praxích, které se učí, a o důležitosti učení se rituálů?

Kláštéry v Tibetu byly normálně hlavně pro mnichy, kteří se velmi mladí – v pěti až šesti letech – prostě učili číst a psát. Hlavně četli a učili se nazpaměť spoustu textů. V tomto případě to nebyly texty jako *madhjáma*, ne ten typ filozofických textů, ale více rituály. To se učili a také se většinu rituálů naučili. Když dospěli, věnovali svůj život provádění měsíční púdži. Každý rok se řídili nějakým programem a prováděli jej stále znovu. Ovšem to samo o sobě není praxe, to se odehrávalo v hlavním klášteře. Kromě toho poblíž bývaly šedra a *dubdra*. V těch dobách si vybírali mezi šedrou a *dubdrou*, nebo obojí.

Myslím, že v budoucnosti by bylo mnohem moudřejší, aby všichni mladí praktikující nejdříve v klášteře přijali mnišské sliby a potom nastoupili do šedry, aby měli velmi dobré znalosti všeho. V šedře se učí všechno, od základů až po nejvyšší úroveň učení lamů. Dnes se navíc musí učit různé jazyky, přírodní vědy, historii nebo podobné věci. A potom, jakmile to dokončí, by mohli nastoupit do *dubdry*, centra pro odosobnění. Myslím, že to by byla ta nejlepší cesta.

Budou mladí khenpové, budoucí absolventi šedry, navštěvovat západní centra, aby zde učili?

Samozřejmě. Budou jezdit do různých center po celém světě. V budoucnu, jakmile budeme mít v Indii velice silnou základnu, budeme také postupně mít kláštéry, šedry a všechno v různých zemích, pokud to bude možné a vhodné vzhledem k různým kulturním podmínkám, podobně jako v Indii.

V jihovýchodní a východní Asii, Americe a Evropě je rostoucí počet laických center, klášterů, knihoven, studijních a meditačních kurzů, kde se učení studují a praktikují různými způsoby. Toto všechno je určeno k tomu, aby se zachoval a šířil buddhismus obecně, a zejména tradice Kagjü. Jakou důležitost přisuzujete komunikaci a vzájemné podpoře praktikujících z Východu a Západu?

Cestoval jsem většinou po Evropě, jihovýchodní Asii a potom v poslední době po Americe.

Během těchto cest jsem zjistil, jaký druh učení by se měl vyučovat, jaký druh meditace, co by se mělo studovat. Navíc také mnoho našich khenpů cestuje a navštěvuje různá centra. Proto naše komunikace bude postupem času lepší. Brzy, jakmile bude v Indii všechno připraveno, můžeme vytvořit dobrou síť. Komunikace může být dobrá se všemi centry, bez jakýchkoliv překážek.

Jaký význam mají „tradiční kláštery“ na Východě pro „moderní“ laická centra na Západě?

Samozřejmě to budeme muset během času nějak řešit. To znamená, že i způsob a metoda, jak učíme dharmu, budou určitě trochu odlišné vzhledem k době a vzhledem k různým kulturám, jinak to pro začátečníky není vůbec jednoduché. Ale jakmile budou dharmu dobře chápat, potom je podle mého názoru také dobré udržovat rovněž tradici. Protože v tradici je velmi mnoho požehnaní: způsob, jakým tradice udržují starší praktikující nebo staří lamové nebo rinpočheové, způsob, jakým provádějí rituály, způsob, jakým učí a jak zachovávají učení, jako v textech. Jistěže v dnešní době můžeme mít knihy, ale přesto je stále nesmírně důležité mít texty, mít nějaký druh klášterů, udržovat tradici tohoto druhu. Ale je samozřejmě důležité, aby začátečníci měli k dharmě velmi snadný přístup.

Budou smět Tilopův institut navštěvovat také praktikující ze Západu, dostávat tam pokyny k meditaci a praktikovat?

Jistěže ano, v každém centru nebo klášteře je každý vítán. Jakmile bude všechno připraveno.

Budete občas v institutu i vy?

Ano, pokud budu mít čas, jistě jej budu navštěvovat.

Co je nejdůležitější, na co by se praktikující měli zaměřit, a co je nejdůležitější, aby se v dnešní době udržovala autentická dharmu?

Nejdříve musí člověk znát samotné základy dharmy, to je samozřejmé. Znamená to takové věci jako čtyři myšlenky ngöndra, to je to nejlepší. Dále musí člověk pochopit, proč přijímá útočiště, protože neexistuje nic jiného než dharmu, bez dharmy prostě neexistuje způsob, jak se dostat ze samsáry. Na tomto základě, na základě těch čtyř myšlenek, může člověk postupně zvyšovat úroveň svého pochopení dharmy. Ale nejdůležitější ze všeho je vždy mít velice čistý základ dharmy. Naprosto jasně pochopit, že dharmu není založena na náboženství v běžném slova smyslu. Dharmu také není náboženství, je to prostě metoda. Je to prostě metoda, která nás vede k tomu, abychom se lépe chovali, lépe mysleli a lépe pracovali.